

V2000-135 22.11.2000

Konkurranseloven § 3-9 jf. §§ 3-1 og 3-3 - søknad om dispensasjon til prissamarbeid og markedsdeling - Lyse Energi AS og Dalane Elverk

Sammendrag:

Lyse Energi og Dalane Elverk har fått dispensasjon fra konkurranseloven til å samarbeide om fastsetting av priser på elektrisk kraft og til å avtale markedsdeling.

Vi viser til telefaks datert 09.05.00 fra Dalane Elverk med kopi av ny avtale om "Samarbeid om kraftomsetning/sluttbrukersalg og anmeldings/avregningstjenester" mellom Dalane Elverk og Lyse Energi AS samt telefonsamtale mellom Arne Gudmundson (Dalane Elverk) og saksbehandler 28.09.00.

1. Bakgrunn for saken

Konkurransetilsynet innvilget i brev av 04.08.94 Stavanger Energi dispensasjon fra konkurranseloven §§ 3-1 og 3-3 til å inngå bilaterale samarbeidsavtaler med Sandnes, Dalane, Time, Klepp, Sola og Jæren e-verk. I brev av 14.07.95 ble Stavanger Energi, Sandnes Energi AS, Dalane Elverk, Time Energi AS, Klepp Energi, Sola Energi AS og Jæren Everk innvilget dispensasjon fra de nevnte paragrafer for et utvidet samarbeid som innebar at kraftkjøp, porteføljeforvaltning og kraftsalg ble foretatt i fellesskap. Dispensasjonen utløp 31.12.99.

I Deres telefaks datert 09.05.00 opplyser De at Stavanger, Sandnes, Time, Klepp, Sola og Jæren e-verk fra 01.01.99 ble slått sammen til Lyse Energi AS. Den gjeldende samarbeidsavtalen er følgelig inngått mellom Lyse Energi AS og Dalane Elverk. Markedssamarbeidet omfatter ifølge avtalens punkt 1 annet ledd "både salgs-/krafthandelsvirksomhet i tillegg til aktiviteter som hører til nettvirksomheten - [Unntatt offentlighet jf. offentlighetsloven § 5a jf. forvaltningsloven § 13, første ledd nr. 2]

Konkurransetilsynet har vurdert om den nye samarbeidsavtalen mellom Lyse Energi AS og Dalane Elverk inneholder bestemmelser som må anses i strid med konkurranseloven og hvorvidt det i så fall foreligger grunnlag for å gi dispensasjon, jf. krrl. § 3-9.

2. Konkurranseloven §§ 3-1 og 3-3

Krrl. § 3-1 bestemmer at "To eller flere ervervsdrivende må ikke for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsette eller søke å påvirke priser, avanser eller rabatter....". I henhold til bestemmelsens tredje ledd omfatter forbudene i første ledd også retningslinjer med slikt innhold som rammes av første ledd enten de er bindende eller veiledende.

I avtalens punkt 5.1 heter det:

"DE [Dalane Elverk] står fritt til selv å fastsette prisen på sluttbrukersalget, men skal i utgangspunktet følge LEs [Lyse Energi AS] standardpriser."

Avtalen legger til grunn at Dalane Elverk "i utgangspunktet" følger Lyse Energis standardpriser, og

disse prisene virker således retningsgivende for prisnivået som fastsettes, jf. krrl. § 3-1 tredje ledd. Selv om Dalane Elverk i henhold til avtalen formelt står fritt til å fastsette prisen på egne produkter innebærer avtalen likevel et prissamarbeid i strid med krrl. § 3-1.

Krrl. § 3-3 fastsetter at "To eller flere ervervsdrivende må ikke for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsette eller søke å påvirke til markedsdeling i form av områdedeling, kundedeling, kvotefordeling, spesialisering eller kvantumsbegrensning".

I avtalens punkt 3 heter det i annet ledd:

[Unntatt offentlighet jf. offentlighetsloven § 5a jf. forvaltningsloven § 13, første ledd nr. 2]

Avtalen innebærer en markedsdeling i strid med krrl. § 3-3 ettersom Dalane Elverks adgang til å forestå salg til kunder både innenfor og utenfor eget nettområde begrenses gjennom avtalen.

3. Dispensasjon - konkurranseloven § 3-9

I henhold til krrl. § 3-9 kan Konkurransetilsynet "ved enkeltvedtak eller forskrift dispensere fra forbudene i §§ 3-1 til 3-4 dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn"

For å ta stilling til om vilkårene for dispensasjon foreligger må det gjøres en avgrensning av det relevante produkt- og geografiske markedet. Det relevante produktmarkedet inkluderer de varer og/eller tjenester kjøperen anser som substituerbare med hensyn til dekningen av et bestemt behov. Med substituerbarhet menes i hvilken grad ulike produktvarianter kan dekke det samme behovet hos etterspørerne. Det relevante geografiske markedet omfatter det området hvor etterspørerne av varer og/eller tjenester i det relevante produktmarkedet foretar sine innkjøp.

Elektrisk kraft er i utgangspunktet et ensartet produkt. Det er imidlertid vanlig å skille vertikalt mellom engrosmarkedet og sluttbrukermarkedet.

Engrosmarkedet er markedet for handel mellom kraftprodusenter og store kraftkjøpere hvor energiverkene og andre videreselgere av kraft deltar. Store sluttbrukere (med forbruk større enn 30 GWh) kan også inngå kontrakter i engrosmarkedet i stedet for å handle via et energiverk eller en trader. Aktørene omfatter produsenter, distributører, industri, større forbrukere, meglere og tradere.

Sluttbrukermarkedet består av kjøpere som handler kraft for eget forbruk og som er for små til å handle på engrosmarkedet. Sluttbrukerne kan handle kraft fra et spekter av ulikt organiserte selskaper som strekker seg fra fullt vertikalt integrerte selskaper med både produksjon og overføringsvirksomhet til selskaper som bare driver med omsetning til sluttbruker.

Dalane Elverk og Lyse Energi AS ønsker å samordne både salgs- og krafthandelsvirksomhet. Det

relevante produktmarkedet avgrenses derfor her til sluttbrukermarkedet for elektrisk kraft.

Ved avgrensningen av det relevante geografiske markedet for sluttbrukere må man ta utgangspunkt i hvor sluttbrukerne kan henvende seg for å kjøpe strøm. Fra og med 01.01.99 kan alle sluttbrukere skifte strømleverandør hver uke og det er i dag mellom 50 og 60 selskaper fordelt over hele Norge som tilbyr kraft til sluttbrukere utenfor eget nettområde. Ut fra dette legger Konkurransetilsynet til grunn at det eksisterer et nasjonalt sluttbrukermarked for kraft. Ettersom sluttbrukere i dag ikke kan henvende seg direkte til kraftleverandører utenfor Norge, mener tilsynet at det relevante geografiske sluttbrukermarkedet ikke er større enn Norge.

Lyse Energi AS er en større aktør på markedet og hadde i 1999 en omsetning på 4000 GWh fordelt på 120 000 kunder hvorav 105 000 er nettkunder. Dalane Elverk har opplyst at selskapet i 1999 hadde en omsetning på 304 GWh hvorav 124 GWh var egenprodusert. I følge NVEs korttidsstatistikk desember 1999 var samlet forbruk i alminnelig forsyning 75102 GWh i 1999. Prissamarbeidet mellom Lyse Energi AS og Dalane Elverk antas på denne bakgrunn å ha liten konkurransemessig betydning.

I det norske sluttbrukermarkedet eksisterer en rekke tilbydere av kraft, og både store og små sluttbrukere har mulighet til å skifte leverandør ukentlig. Følgelig finnes det en rekke konkurrerende leverandører i de områder hvor Lyse Energi AS og Dalane Elverk er etablert. En geografisk og kundebasert markedsdeling i disse respektive områder må antas å ha liten konkurransemessig betydning.

På bakgrunn av ovennevnte og med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd bokstav c) fatter Konkurransetilsynet følgende vedtak:

Lyse Energi AS og Dalane Elverk gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 tredje ledd jf. første ledd til å samarbeide om fastsetting av priser.

Lyse Energi og Dalane Elverk gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-3 første ledd til å avtale markedsdeling.

Dispensasjonen trer i kraft straks og gis varighet til 01.12.2005.

For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stilles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes til Konkurransetilsynet. For øvrig vises det til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Konkurransetilsynet gjør videre oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake dersom forutsetningene for dispensasjonen ikke lengre er til stede. Dersom det er behov for dispensasjon utover det tidsrom som dispensasjonen er innvilget for, bes det om at De søker om forlengelse i god tid før dispensasjonen utløper.

Likelydende brev er sendt til Dalane Elverk.

[til toppen](#)